
Arkivkode:

FU-sak: 7/13

Sak nr.:

Møte: 20.03.13

Budsjettpost for åpen publisering ved UiB

Innledning

Forskningsutvalget har behandlet spørsmålet om Open Access ved flere anledninger, første gang i møte 22. mai 2007 (sak 12/07) da utvalget ble orientert om BORA, Bergen Open Research Archive. Open Access mer generelt var tema for drøfting i november 2008 (sak 8/08), til drøftingen var det utarbeidet et internt drøftingsnotat ved Universitetsbiblioteket, med bakgrunn og status for Open Access, internasjonalt, nasjonalt og lokalt. Forskningsutvalget drøftet videre Open Access i mars 2009 (Sak 03/09) etter innspill fra Norges Forskningsråd og rapport fra Universitets- og høyskolerådet (UHR) om økt tilgang til norske forskningsresultater.

I juni 2011 oppnevnte universitetsledelsen en arbeidsgruppe som fikk i oppgave å gjennomgå universitetets policy og ordninger for Open Access og å utrede og gi forslag til det fremtidige arbeidet. Gruppen, som ble ledet av professor Maurice Mittelmark, leverte sin innstilling 4.11.2011. I innstillingen anbefales noen endringer i universitetets policy for elektronisk arkivering og tilgjengeliggjøring av publikasjoner, og anbefalte bl.a. at UiB vurderer å etablere en budsjettpost for kostnader ved open access publisering på nivå 1 og 2, inkludert hybridtidsskrifter. Forskningsutvalget drøftet innstillingen 8.2 2012 og ba om at den ble sendt til høring.

Forskningsutvalget behandlet Mittelmark-gruppens innstilling i lys av høringsuttalelsen i møte 7. november 2012 (sak 19/12). Utvalget berømmet for UB for notatet om etablering av en budsjettpost for åpen publisering ved Universitetet i Bergen, og pekte bl.a. på at publiseringsavgiftene i dag dekkes av fakultet, fagmiljø og prosjekter. Utvalget mente at tiden ikke var inne til etablering av en institusjonell/sentral budsjettpost for Open Access.

Universitetsstyret behandlet spørsmålet om Open Access i sitt møte 29. november 2012 (sak 88/12). I sitt saksfremlegg fulgte universitetsdirektøren opp Forskningsutvalget behandling og mente at tiden ikke er inne til at det avsettes midler fra sentralt hold til finansiering av OA.

Universitetsstyret takket Mittelmark-gruppen for utredningen og merker seg med tilfredshet at omfanget av Open Access-publisering ved UiB øker. Styret sluttet seg til arbeidsgruppens forslag til justering av universitetets policy for Open Access-publisering og ba om at det arbeides videre med å legge til rette for at resultatene fra forskningen skal være offentlig tilgjengelige, for økt og åpen tilgang til forskningsresultater. Styret ba imidlertid om at det

etableres en budsjettpost for kostnader ved Open Access-publisering som en forsøksordning i tre år.

I brev av 6.12.12. ba universitetsledelsen om at Universitetsbiblioteket, Forskningsadministrativ avdeling og Økonomiavdelingen følger opp styrets vedtak på dette punkt. En arbeidsgruppe har vært i arbeid siden desember 2012 og Universitetsbiblioteket legger nå frem et notat med anbefalinger og forslag til retningslinjer for en slik budsjettpost.

Anbefalinger

Arbeidsgruppen gir følgende anbefalinger:

1. Det avsettes 1, 5. millioner kroner, inkludert moms, det første året til å betale forfatterbetaling i rene open access-tidsskrift. I budsjetttrammen ligger en forventning om at både andel open access-artikler og andel artikler med korresponderende forfatter fra UiB vil øke som et resultat av at budsjettposten opprettes.
2. Støtte til hybridpublisering vil øke mulighetene for åpen publisering i flere av de mest prestisjetunge tidsskriftene. Hvis støtte til hybridpublisering inkluderes må budsjetttrammen økes betraktelig. Hvor mye er vanskelig å gi et svar på. Et realistisk beløp for å dekke hybridpublisering ligger mellom cirka 5 og 11 millioner kroner, inkludert moms, avhengig av hvor mye støtte som gis til hver artikkel. Hvis målet er at alle rene open access- og hybridartikler skal dekkes bør budsjettposten ligge mellom 6,5 og 12,5 millioner kroner, inkludert moms. Et teoretisk estimat over andel mulige hybridartikler kan i liten grad overføres til det reelle antall artikler der det vil søkes støtte til dekning av forfatterbetaling. Den eneste måten å få oversikt er ved å etablere en budsjettpost som en prøveordning, og så evaluere denne underveis.
3. Avtale om forhåndsbetaling inngås med BioMed Central (BMC) for dekning av forfatteravgift. Dette er den open access-utgiveren som flest UiB-forfattere publiserer hos. En slik avtale vil innebære at cirka 70 000 kroner av budsjettet bindes opp til BMC det første året. Medlemskap gir en reduksjon på 15 % i forfatterbetaling.
4. UB bør dekke støttemedlemskap hos Public Library of Science (PLoS) og andre open access-utgivere fra sitt eget budsjett. Støttemedlemskap hos PLoS koster cirka 28 000 kroner årlig. Medlemskap gir en reduksjon på 10 % i forfatterbetaling, i tillegg til noe forenklet administrasjon.
5. Hvis støtte til hybridpublisering inkluderes, får UB ansvar, i samarbeid med CRISTin, for å forhandle med utgivere om reduksjon i forfatteravgift på per artikkel til lavest mulig pris. Andre løsninger som kan redusere forfatteravgiften er (a) å sette et maksbeløp i støtte til per artikkel, eller (b) kun gi støtte til publisering i hybridtidsskrifter med en lavere forfatteravgift.
6. Budsjettposten administreres av Universitetsbiblioteket. Vedlagte retningslinjer gir grunnlag for tildeling fra budsjettposten.
7. Universitetsbiblioteket utfører en evaluering på slutten av hver budsjettperiode. Denne legges til grunn for eventuelle endringer i budsjett, administrasjon og retningslinjer for tildeling.

Det vises for øvrig til vedlagte notat fra Universitetsbiblioteket.

Forskningsdirektørens kommentarer

Universitetsbiblioteket har foretatt en grundig gjennomgang av de ulike sider ved spørsmål om en budsjettpost for åpen publisering ved Universitetet i Bergen. Det sentrale spørsmålet er om midler skal brukes til bare forfatterbetaling i rene open access-tidsskrift eller om midler også skal avsettes til publisering i hybridtidsskrifter. Dersom hybridtidsskriftene inkluderes, vil det ha betydelige budsjettmessige konsekvenser. Universitetsbiblioteket angir dette til å ligge «mellom cirka 5 og 11 millioner kroner, inkludert moms, avhengig av hvor mye støtte som gis til hver artikkel».

Utvalget har tidligere drøftet spørsmålet om åpen publisering og forskningsdirektøren vil i denne sammenheng minne om at Mittelmarkutvalgets i sin innstilling gikk inn for støtte til hybride publiseringskanaler. I innstillingen heter det:

Ut fra UiBs strategi om å støtte publisering i velrenommerte publiseringskanaler, og hensynet til ulike faglige praksiser når det gjelder publisering, mener arbeidsgruppen at det er avgjørende at en anbefaling om, og støtte til, publisering i kvalitetssikrede åpne tidsskrift tilbys som et alternativ til egenarkivering av vitenskapelige artikler. Det forutsettes imidlertid at det er tale om støtte til publisering i anerkjente fagfelleurderte open access eller hybride publiseringskanaler.

I de konkrete anbefalingene om budsjettposten peker Mittelmarkutvalget på at «UiB må være til stede i de kanaler der det nasjonale og internasjonale fagmiljøet publiserer». Om budsjettposten heter det videre:

En slik budsjettpost bør etableres først som en treårig, fullskala prøveordning.

Regjeringens nye forskningsmelding, Meld. St.18 (2012-2013), Lange linjer – kunnskap gir muligheter, som ble fremlagt i av statsministeren og kunnskapsministeren i et møte ved UiB 8. mars, har et eget kapittel om Åpen tilgang til vitenskapelige artikler (kap. 3.4.2). Regjeringen mener prinsipielt at all forskning som er helt eller delvis offentlig finansiert, skal være åpent tilgjengelig, men at dette prinsippet likevel ikke skal komme i konflikt med forskernes akademiske frihet til å velge de faglig foretrukne publiseringskanalene.¹

Regjeringen mener videre at:

«alle artikler som helt eller delvis er offentlig finansiert enten skal publiseres åpent tilgjengelig eller egenarkiveres så fremt utgiver tillater det».²

Meldingen peker på hybride publiseringskanaler og det heter bla.

¹ Forskningsmeldingen side 38

² Ibid. side 38

« ... noen utgivere mulighet for å kjøpe fri artikler i ellers tilgangsbegrensede tidsskrifter. Denne hybridmodellen kan være et supplement til egenarkivering og publisering i åpen tilgang-tidsskrifter så fremt de samlede tilgangskostnadene til hybridtidsskriftene ikke øker».³

I Forskningsmeldingen tas det videre til orde for at «at både Forskningsrådet og institusjonene bør ta ansvar for å dekke publiseringsavgifter».⁴

De sentrale vurderingene om åpen tilgang til vitenskapelig artikler, vil i stor grad knytte seg til omfanget av kostnadene ved innføring av en institusjonell ordning. Som det fremgår av Universitetsbibliotekets notat er det betydelige kostnadsforskjeller mellom egenarkivering og hybridmodellen. Etter Forskningsdirektørens oppfatning synes det klart at de hybride publiseringskanaler som best favner bredde og kvalitet i UiBs forskning. Uten at disse tidsskriftene er inkludert, vil det være en risiko for at åpen publisering ikke får tilstrekkelig oppslutning i fagmiljøene, og dermed ikke blir den sentrale og viktige publiseringskanalen som UiBs forskere ønsker.

Forskningsdirektøren har ingen øvrige merknader og legger saken frem for utvalget til drøfting.

³ Ibid. side 38

⁴ Ibid.